

Dr. Nagy Elemér szilárdtest-fizika professzor akadémikus irányelvei az ALPA software pályázat értékelési alkalmazásához, az Állami Számvevőszék elnökéhez is továbbítással.

AGROANALIZIS TUDOMÁNYOS TÁRSASÁG Környezetvédelmi- és Gazdaságosság
Ellenőrző Központja, Elnök, 1036 Bp. Lajos u. 115., tel.: 1-682-532; 1-882-084

3/1.

(FoTEK.001)

T é m a j a v a s l a t

Előzmények I.

Dr. Hágelmayer István úrral, az Állami Számvevőszék elnökével, 1993. december 13-án megbeszélést tartottunk. Ennek során szóltunk az általunk (1988. óta) modellként kialakított, működő Folyamatos Társadalmi Ellenőrzési Kontroll (FoTEK) csoportok és

egyáltalán, az ellenőrzés arányos független finanszírozásával kapcsolatos elképzeléseinkről. Szemléltettük is azt, az eddigi minisztériumi (KTM) megbízásokból végzett és az önállóan, a társadalmi érdek védelmében, általunk kezdeményezett és végzett ellenőrzési munkáink tapasztalatai és fejlesztési eredményei alapján.

Uj tudományos optimum ellenőrzési technikák, a sokváltozós mérés és értékelés szabadalmi alkalmazása eredményei alapján kiderült; a Parkinson által leírt vezetési döntésképtelenségi jelenség alapja, hogy "nincs hely" a fejekben a döntések szakmai tényezőire, mivel - ismert pszichikai korlát -, hogy egyikük sem tud egyidejűleg, 7 független tényezőnél többet fejben kezelni, vagy éppenséggel a hatásait illetően ténylegesen felbecsülni. A 7 független döntési tényező ("szempont") többségét is nagyrészt egymás eltérő érdekeltiségei figyelembevételére kénytelenek a döntéshozók "elpazarolni". Ráadásul a jelenlegi "szavazógépeknél" szinte mindig leszavazhatják a kevésszámú szakmai hozzáértőt a náluk sokkal nagyobb számban szavazó könnyen befolyásolható "véleményű hozzá nem értők". E probléma megoldására a japánok által évtizedek óta alkalmazott korlátolatlan döntési szempontszámmal is működőképes matrikeljárást választottuk, (1. melléklet). Automatizáltuk, és gyakorlatot szereztünk a felhasználásával történő döntéselőkészítésben, a megalapozottsági, valamint a célszerűségi és társadalmi hasznossági ellenőrzésekben. Ezeknél egyébként sokszor az említett szabadalmaztatott sokváltozós hatásvizsgálati méréseink eredményeire is támaszkodhatunk. (A "humuszgájtási" és a "káliumozási" stb. panamákat pl. így lepleztük le.)

Nagyon körültekintően kellett értékelni az egymással is, de sokszor a korábbi módszerekkel is konkuráló, versengő egyes döntéselőkészítési és ellenőrzési módszerek hazai tényleges teljesítményeit. A megoldás során az adatoknál és a döntési szempontok meghatározásánál, valamint a pályázók és a döntéselőkészítők ill. az ellenőrök szakértelmének az ellenőrzése vonatkozásában is szigorú kritériumokat és következetes (számítógépes) analíziseket alkalmaztunk.

Igy, a pályázatok és beruházási programok megalapozottsági ill. megfelelőségi ellenőrzésében, évekkal előre konkrétan kimutattuk azokat a hibákat, amelyeket más módszerek nem mutattak ki, vagy csak olyan elkésve vettek észre, amikor már lehetetlen volt a kárt megakadályozni. A FoTEK komplex alkalmazásának a társadalmi hasznossága sok-

milliárd Ft-ra becsülhető: pl. gilisztázási, káliumozási, kutatás-fejlesztési (OMFB) pályázati, területeladási pamanák okozta károk időben előrejelzése.

Az országnak sajnálatos tény, hogy jelentkeztek az előrejelzéseinket mindenben igazoló károk, és nem lett igazuk azoknak, akik a nyugatról vásárolt döntési és ellenőrzési programoknak a sajátos magyar viszonyok között való "alkalmasabbságában" hittek.

Feltártunk a folyamatos társadalmi ellenőrzési kontroll finanszírozás - jelenleg is meglévő, de kevéssé ismert - jogi lehetőségét, különös tekintettel a Ptk. 484-487. pragrafus alapján lehetséges ún. "megbízás nélküli" ügyvitelre. Mintát mutattunk a döntésselőke-sztítési pénzalap képzésre (olasz hitelezés).

3/2.

Előzmények II.

Tisztázódott, hogy sem az ún. társadalmi sem pedig a folytonos kontroll a számvevői ellenőrzésben még nem valósult meg. Ennek létrehozatalában való közreműködés céljából kerestük fel 1993. december 17-én, dr. Németh Pál urat, a Központi Számvevőségi Hivatal (KSZH) elnökhelyettesét.

Dr. Németh Pál, elnökhelyettes úr a felvázolt társadalmi ellenőrzés jobb törvényi megalapozását elsődlegesnek mondta, amiben tökéletesen egyetértettünk, mivel a Számvevőszék létrehozásánál a törvény láthatóan nem fedi le a törvényjavaslat indoklásában felsorolt célkitűzéseket (a társadalmi érdekek érvényesülésének a folyamatos ellenőrzésével a törvénysértő, gazdaságtalan ill. célszerűtlen közpénzfelhasználások eleve megfékezése).

Bemutattuk Dr. Nagy Elemér úr, akadémikus feladat elemzéseit, melyet a munkánk elősegítésére - különös tekintettel a pályázatoknál problémás eredménytelenségekre - készített. Ezek a szakértői véleményei alapjaiban vázolják a feladat cél- és feltételrendszerét.

"Miért nem mennek a dolgok"? (2. melléklet)

"Néhány gondolat a pályáztatási rendszerekhez" (3. melléklet)

Témalehetőségek

Az együttműködéssel megoldható feladatok: környezetvédelmi célkitűzésű pályázati rendszereknél, a döntésselőkészítés és az eredményesség állami ellenőrzése; a folyamatos társadalmi ellenőrzéshez a megoldások fejlesztése az FoTEK modell szervezeti továbbfejlesztésével (célszerűen: FoTEK alapon, hálózattá szervezés munkái?); a pályázati rendszerek szerződéseibe és munkafolyamataiba beépített ellenőrzés, a KTM-mel korábban kialakított megoldások KSZH-nál adaptálásával; az ellenőrzési rendszer más fejlesztési és kivitelezési témáiban, módszertani és technikai szakértői közreműködés; eseti, speciális szakértői (csoport) munkák, pl. a PHARE és minisztériumi pályázatok pénzfelosztásainak az utóellenőrzése az általunk korábban jelzett megalapozatlanságok és hibáik hatásának a konkrét megállapítására.

Megjegyzések

Célszerű a folyamatos (beépített független ellenőrökkel megoldható?) állami ellenőrzést és a FoTEK rendszert a társadalmi érdek teljeskörű érvényesülése érdekében egymás mellett felépíteni és konkuráltatni, mindkettő független (keretszerű) finanszírozásának a megszervezésével melynél pl. EK képviselők (is) felügyelhetik az ellenőrzési pénzalap terhére folyósított ellenőrzési költségterítéseket. A beruházási és pályázati stb. pénzalapok pénzeit az ellenőrzési alapba "cédulázva" kell befizetetni, hogy másra nem használhassák, mint az adott témára! Az ehhez szükséges törvényi ill. rendeleti feltételek kialakíthatók.

Ennek keretében szeretnénk mi is az elvégzett közérdekű munkáinkat kifizettetni. Azonnal, valami normális előleg kell, mert az ellenőrzéseinkkel leleplezett közpénz osztogatók akadályozzák a pénzhez jutást és már az irodai- és kutatóintézeti fenntartási költségeket se tudjuk fizetni! (A korrumpálási kísérleteket visszautasítottuk.)

Célszerű, ha a kicserélt információk alapján a Központi Számvevőszégi Hivatal illetékes szakemberei az általunk javasolt FoTEK megoldás beilleszthetőségét is vizsgálják, ill. ehhez pl. közös modellrendszert hozhatunk létre (lenne rá minisztériumi főosztályvezető vállalkozó).

Ennek előkészítésére egy megfelelő keretszerződés a legalkalmasabb, a fejlesztésben ill. az ellenőrzésekben konkrétan résztvevő szervezetek és/vagy személyek előzetes koordinálásához, ill. későbbi konkrét foglalkoztatásához.

1-3. melléklet

Másolat: fejlesztők részére (lista szerint)

Készítették:

Varjas András *ik.*
(APLA alkalmazási szakértő)

Tejfalussy (Sydo) András
(elnök)

Budapest, 1994. január 11.

(1.Melléklet)

(FoTEK.002)

HUMAN MONITORING (k o n c e p c i ó)

Az érzékszervi (látási, szaglási, hallási) megfigyelés, mint már sok különböző esetben bebizonyosodott, az érzékelést folytató személy megfelelő intelligenciája (tanulás) után, versenyképes lehet a legköltségesebb, modern érzékelés-és adat gyűjtő rendszerek vizsgáló teljesítményeivel. Főleg akkor, ha a vélemény alkotást zavaró, ún. szubjektív befolyásoló hatásoktól a tényleges megfigyelés adatait megbízhatóan külön lehet választani. Szerencsére van ilyen eszköz.

Az AGROANALIZIS TUDOMÁNYOS TARSASAG Környezetvédelmi- és Gazdaságosság Ellenőrző Központja korábban szakértők hozzáértésének ellenőrzésére, és a megalapozott vélemények ill. a szubjektív vélemény-elemek elkülönítésére, létrehozott egy Automatikus Pszichológiai Analizátor (APLA) rendszert, amely rendszer sikerrel vizsgált több különböző pályázatértékelési témában, de más területeken is, amelyeknél korábban szinte lehetetlennek tűnt az objektív vélemény alkotás és a vélemény szintézis, csak megfigyelési adatok értékelése alapján.

Matematikai modell

A vizsgálatnál alapul vett - a japán gazdaságban is évtizedek óta bevált - mátrix módszer garantálja az ellenőrzés tisztaságát, a dokumentált vélemények és kiértékelések megbízhatóságát. ("Shiba matrixot" használunk az adat- és kritérium szembesítésre.)

A több különböző algoritmus egyidejű alkalmazása, közös konvergencia esetén, további biztonságot jelent a döntő megbízhatóságok megállapítására.

A mátrix-módszer lényege, hogy ok-okozati összefüggéseket ortogonálisan egymással szembesítünk pontozási eljárással. Ezt a japánok, a legszélesebb körben, az ipari minőség ellenőrzéseknél és más területeken is, nagy sikerrel, mindenhol használják.

Példa	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	kritérium (1.-7...)
elem (1.-7...)								
..... 1.	o			o				
..... 2.	.							Jelek:
..... 3.								-----
..... 4.	x			x				3-5 = .
..... 5.	.	o						6-8 = o
..... 6.	.							9-10= x
..... 7.								
	33	8		18		5		(összesítés)

Az adat- és az értékelési kritérium-elemek száma sem korlátozott, így több szempontú objektív elemzés és értékelés történik (APLA).

All Rights Reserved! AGROANALIZIS "APLA" SOFTWARE !

(E melléklet alapiratának kódja: FTEK.001)

Tejfalussy (Sydo) András
(elnök)

Budapest, 1993. augusztus 09.

„Emlékeztető” feljegyzés, Professzor Dr. Nagy Elemér akadémikus velem közölt gondolatairól, a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium (KTM) és egyéb minisztériumok pályázati rendszerei korszerűsítésével kapcsolatban.

Bp. 1993. január (Feljegyezte: Tejfalussy András)

Néhány gondolat a pályázattatási rendszerekhez.

A pályázattatási rendszer nem akkor jó, ha a beérkezett 100 pályázat közül 80-at, megfelelő szigorú válogatás után, rossznak lehet minősíteni, hanem akkor, ha a pályázat elkészítésekor a pályázó tudja, hogy sokoldalú, konzisztenciaviizsgálat alá kerül, így a beérkezett pályázatokból a 80% legyen a jó pályázat.

Hogyan lehet ezt elérni ?

Lehetőséget kell adni, hogy a pályázó, a végleges benyújtás előtt ismerkedjen meg azon kérdések nagy részével, amelyek az elbírálásnál is szerepelni fognak, válaszolja meg e kérdéseket, értékelje ezek alapján saját pályázatát: vonja vissza, vagy tökéletesítse.

Célszerű, ha a pályázatokat több szakértő, egymással függetlenül értékelje, és az értékelési szempontok között a pályázónak kiadott kérdések is szerepeljenek.

Ez az eljárás egyben a szakértők szaktudásának, kompetenciájának és öntudatoságának tükrét is adja.

Minél nagyobb összegre szól a pályázat, annál alaposabb helyzet-elemzést, pontosabb szakaszolást kell megkövetelni. Módot kell találni legalább ezen esetekben, a független helyszíni ellenőrzésre is, műszaki és gazdasági szempontból egyaránt.

A pályázati anyagokban a szépitői munkásságot sokkal kevésbé szabad megkövetelni (pontosabban eltűnni), mint a gazdasági elemzési. Az elbíráló kérdéseknek is döntőszerepük kell irányulniuk.
az utóbbira

Utószó.

A tényleges nehézség nem a rossz pályázatok kidobásában van.

Akkor van baj, és ez a valószínű eset, hogy a csupa jó pályázat lényegesen nagyobb összeget igényel, mint amennyi kiosztható.

Itt már más szempontoknak is helyet kell adni: Ha csak nagyon kevés nagyobb összegű pályázat nyer, nem vezet-e ez a nem nyertők pályaelhagyására, így egy kis csoport monopolhelyzetének kialakulására ? Egyet azonban nem szabad tenni: Minden pályázatot arányosan csökkenteni, olyannyira, hogy a ténylegesen szükséges feltételek egyiknek

Miért nem mennek a dolgok?

1. Döntésképtelenség.

A jó elképzelések mindig sokkal számosabbak, mint a rendelkezésre álló pénz.

A jövő fejlődésének nem megbecsülhetősége miatt egyetlen ajtót sem mernek becsukni.

A meglevő intézkedések fejlődési vagy önfenntartási ígérye.

Hierarchikus (archaikus) felelőskitűzés és véleményezés.

Személyes felelősség hiánya. (bűnvádi és erkölcsi)

2. Egyéb problémák.

A politikai vezető a döntéshozatalban politikai véleményekre támaszkodik, amelyek úbe reliek a szakmai véleményeket.

A fontos és lényegtelen kérdések megtárgyalására ugyanennyi energiát fordítanak (lásd Parkinson)

Vicodemokrácia: szakmai döntést (nem deklarációt) csak kislétszámi testületben lehet hozni (Parkinson)

A szakértő hitelességének nincs mérőszáma.

Szakmai ellenőrzés hiánya, sikertelenségek elmeszátolása.

A sok együttműködő szervezet különböző nézőpontjai, saját preferenciái.

Mit kellene csinálni?

A nagyobb projektek* finanszírozását szakaszolni kell, a következő lépés csak az előző szakasz sikeres lezárása után indítható.

Az ellenőrzést (szakmai) független személyekre kell bízni, akik teljes felelősséggel teszik ezt, pénzért.

A bírálatot nem lehet papírról csinálni, csak a kutató-fejlesztő hely konkrét ellenőrzése segítségével.

A sikeres fejlesztőknek nagyobb anyagi-erkölcsi elismerést kell nyújtani.

Feljegyzés:

Dr. Nagy Elemér akadémikus szilárdtest fizikus professzor úr által leírt probléma- és célkitűzési irányelvek, a KTM stb. pályázati rendszer korszerűsítésére tett javaslatunk támogatására.

Bp., 1993. január (Tejfalussy András)

